

О. М. Гумін

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
д-р юрид. наук, проф.,
зав. кафедри кримінального права та процесу

Г. С. Рymarчук

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”
канд. юрид. наук,
асист. кафедри кримінального права та процесу

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ПОВЕДІНКИ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНОДАВСТВА ДЕРЖАВ МІЖНАРОДНОЇ СПІЛЬНОТИ

© Гумін А. М., Рymarчук Г. С., 2016

Розглядаються зарубіжні та міжнародні нормативно-правові акти, які регулюють питання насильницьких дій та насильства загалом та в сім'ї. Окрім того, автори проаналізували санкційні положення зарубіжного законодавства, а також визначили заходи протидії насильницькій поведінці особи відповідно до законодавства країн світової спільноти.

Ключові слова: насильство, насильницькі дії, насильницька поведінка, насильство в сім'ї.

А. М. Гумин, Г. С. Рymarчук

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОЙ РЕГЛАМЕНТАЦИИ НАСИЛЬСТВЕННОГО ПОВЕДЕНИЯ В СООТВЕТСТВИИ С ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВОМ ГОСУДАРСТВ МЕЖДУНАРОДНОГО СООБЩЕСТВА

Рассмотрены зарубежные и международные нормативно-правовые акты, регулирующие вопросы насильственных действий и насилия в целом и в семье. Кроме того, проанализированы санкционные положения зарубежного законодательства, а также определены меры противодействия насильственному поведению лица в соответствии с законодательством стран мирового сообщества.

Ключевые слова: насилие, насильственные действия, насильственное поведение, насилие в семье.

O. M. Gumin, H. S. Rymarchuk

THE PARTICULARITIES OF A LEGAL REGULATION OF VIOLENT BEHAVIOR IN COMPLIANCE WITH THE LAWS OF THE INTERNATIONAL COMMUNITY

The article provides an overview of foreign and international regulatory acts governing violence and violent acts in general and violence in family. In addition, the author analyzes

sanctional provisions of foreign law and determines measures against violent behavior under the laws of the international community.

Key words: violence, violent action, violent behavior, violence in the family.

Постановка проблеми. Міжнародне співтовариство складається із різних держав, які мають свою історію, правові традиції та культурні цінності. А тому не можна не визнати того факту, що ставлення до прав людини значною мірою залежить від суспільних цінностей та поглядів на низку основних філософських питань, включаючи, зокрема, сутність людської особистості та стосунки між індивідом та суспільством. Погляди та офіційні доктрини різних людських спільнот на ці проблеми істотно відрізняються. І хоча усі члени сучасного міжнародного співтовариства прийняли загально визнані міжнародні норми щодо прав і свобод людини, все ж культурні та політичні відмінності неминуче впливають на розуміння та застосування цих норм.

Аналіз дослідження проблеми. Дослідження тематики насильницьких дій здійснювали свого часу такі науковці, як Л. А. Колпакова, В. Хаак, А. А. Никитина, А. А. Гусейнов, П. О. Власов, А. В. Запорожцев, В. О. Брижик та ін.

Мета роботи – дослідити зарубіжні та міжнародні нормативно-правові акти, які регулюють питання насильницьких дій та насильства загалом та в сім'ї.

Виклад основного матеріалу. Проблема прав людини є однією з найактуальніших проблем сучасності. Ст. 3 Конституції України проголошує, що людина, її життя та здоров'я, недоторканність та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а права та свободи визначають зміст та напрямок діяльності держави [1].

У зарубіжних державах термін “насильство” має широке тлумачення. Зокрема, у Декларації про викорінення насильства щодо жінок та в матеріалах Четвертої Всесвітньої конференції зі становища жінок (Пекін, 1995 р.) він визначається “...як будь-який здійснений на основі статевої ознаки акт насильства, який завдає або може завдати шкоди фізичному, статевого чи психологічному здоров'ю жінки або страждання, а також погрози здійснення таких актів, примушування або свавільне позбавлення свободи чи то в суспільному, чи то в особистому житті” [2, с. 66].

Аналіз міжнародних документів з прав людини свідчить, що вже у Загальній декларації прав людини (1948 р.) містяться положення, які гарантують рівність прав чоловікам та жінкам (ст. 2) [3]. У Міжнародному пакті про соціальні, економічні та культурні права проголошується рівність громадян у будь-якій сфері життя, незалежно від віку, статі, кольору шкіри [4].

Зарубіжні країни прийняли спеціальні законодавчі акти щодо забезпечення рівності між чоловіками та жінками, зокрема Закон Норвегії (1978 р.) “Про рівність між статями”, Закон Ісландії “Про рівний статус і рівноправність жінок та чоловіків” (1991 р.), Закон Швеції “Про рівні можливості чоловіків та жінок у сфері праці” (1991 р.), Консолідований акт Данії “Про рівне ставлення до чоловіків і жінок стосовно працевлаштування, надання відпустки по вагітності і пологах та інших соціальних гарантій” (1998 р.), Закон Литовської Республіки “Про рівні можливості” (1998 р.) тощо. У Великій Британії діє Комісія щодо забезпечення рівних можливостей, у Швеції – Управління, а у США – Комісія з рівних можливостей у сфері зайнятості. Постановою Сейму Литовської Республіки (1999 р.) запроваджено спеціальний орган – Управління омбудсмена з проблем рівноправності, який є незалежною державною установою [5].

Історично насильницьким актам щодо членів сім'ї та близьких давалась різноманітна правова оцінка – від повного виправдання винуватих за окремі види насильства до визнання вказаних злочинів найтяжчими з усіх існуючих. Ще в Біблії наголошується, що вперті та неслухняні діти, а також ті, які проклинали своїх батьків, могли бути вивезені ними і закидані камінням. Жінки і діти тривалий час вважались власністю глави сім'ї, якому було дозволено застосовувати щодо них заходи фізичного характеру навіть без будь-якої провини. У правових джерелах Київської Русі, Стародавнього Риму та в англійському праві батьки мали майже безпрецедентні права над власними дітьми: дозволялось фізичне покарання і навіть убивство за неслухняність та нахабність.

Побиття дружини було визнано протизаконним у США лише в першій чверті ХХ ст., у Франції – всередині 1920-х років, а в Італії та Шотландії – лише у 1970-ті роки [6, с. 68–69].

З огляду на порівняно незначний час існування України у статусі незалежної, правової, демократичної держави, їй бракує досвіду у вирішенні багатьох важливих питань із різних галузей діяльності, і, зокрема, у запобіганні насильницькій поведінці особи. Тому доцільним сьогодні є використання позитивного досвіду інших країн, що дасть змогу українським науковцям і практикам перейняти все позитивне із того, що вже розроблено, впроваджено та апробовано у цих країнах, а також утриматись від використання методів та підходів, які себе не виправдали.

Варто наголосити, що 2001 року Верховна Рада України прийняла перший на території СНД Закон “Про попередження насильства в сім’ї”, а 15 травня 2003 р. – Закон України “Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за вчинення насильства в сім’ї або невиконання захисного припису”.

Тоді вперше за усю історію українського законодавства з’явилися правові документи, що розглядають проблему домашнього насильства. Так, у Законі України “Про попередження насильства в сім’ї” поряд із окресленням поняття “домашнє насильство” подано і класифікацію його багатогранних форм (фізичне, сексуальне, психічне та економічне), а також висвітлено правовий механізм запобігання цьому явищу.

Метою цього Закону є створення правових основ викорінення насильства в сім’ї, його соціальна профілактика, допомога жертвам насильства та гарантія їх безпеки тощо.

Конституція України як основне джерело закону встановлює визначальні принципи, за додержання яких можна покласти відповідальність на державу, закладає важливу основу для додаткових законодавчих стратегій, спрямованих на боротьбу з усіма формами насильства.

Однією з перших латиноамериканських країн, що закріпила у своїй конституції статтю про насильство в сім’ї, була Бразилія. Зокрема, стверджується, що сім’я є основою суспільства і перебуває під особливим захистом держави. Держава створює механізми для боротьби з насильством у родині.

Хоча у загальних положеннях більшості конституцій не згадується насильство в сім’ї, проте його можна тлумачити у спосіб, який гарантує право на свободу від домашнього насильства. Крім того, конституції можуть гарантувати: рівність обох статей [7], право на тілесну недоторканість [8] тощо.

Із наведеного очевидні масштаби та важливість цієї проблеми, однак статистика ще не повністю відображає реальні межі порушення прав людини. Те, що у деяких країнах зібрано чимало інформації з цієї проблеми, а в інших така інформація відсутня, зовсім не означає, що ця проблема характерна лише для окремих країн. Навпаки, це лише свідчить про необхідність проведення подальших досліджень, які б дали змогу зрозуміти, як ефективно боротися з проблемою кримінальної насильницької поведінки особи.

Отже, робимо висновок, що одного визнання цієї проблеми недостатньо. Важливо було б законодавчо закріпити караність таких суспільно небезпечних діянь. Як свідчить світова практика, сьогодні близько 40 країн світу, серед яких є і Україна, мають спеціальне законодавство щодо протидії та запобігання насильницькій поведінці особи. А в багатьох інших державах, які свого часу ратифікували Конвенцію ООН “Про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок”, вже триває процес включення такої форми насильства до сфери законодавчого регулювання [9].

Уряди деяких країн СНД вже розпочали комплексну програму щодо створення відповідної структури в управлінні внутрішніх справ, завдання якої – реагувати на факти вчинення подібного насильства, а також надавати допомогу службі дільничних інспекторів міліції з питань профілактичної, оперативної та реабілітаційної діяльності, спрямованої на допомогу жертвам цього насильства. Це, своєю чергою, сприятиме вдосконаленню співробітниками міліції навичок у роботі з потерпілими від насильницької поведінки.

Окрім змін у структурі органів правопорядку, деякі країни для вирішення проблеми насильницької поведінки особи приймають також різноманітні законодавчі акти. Зокрема, заслуговує на увагу Закон Грузії “Про боротьбу з насильством у сім’ї, його попередження та надання допомоги постраждалим” від 9 червня 2006 р., який надає право поліції та судам першої інстанції видавати

постанови про заходи тимчасового захисту. Якщо винна особа порушить умови, визначені у постанові, вона буде притягнена до кримінальної відповідальності [10]. Оскільки у цьому випадку особа порушує не лише норми суспільного співжиття та норми права, а й виявляє неповагу до органу державної влади, який видав цю постанову, то, на нашу думку, притягнення до кримінальної відповідальності за порушення постанови про заходи захисту є виправданим і доцільним.

Закон Німеччини “Про захист від насильства в сім’ї” надає поліції право усунути кривдника із квартири та заборонити йому з’являтися там упродовж десяти днів. За цей час жертва насильства повинна відвідати лікаря, щоб засвідчити тілесні ушкодження, та звернутись із заявою до найближчого суду, який вирішує питання, пов’язані із сімейним правом. Як правило, суди розглядають такі заяви оперативно [11, с. 5].

Як бачимо, усі розглянуті закони забороняють фізичне насильство стосовно особи.

Для характеристики насильства загалом використовуються різні терміни. Зокрема, законодавство Еквадору вирізняється саме широтою трактування. Відповідно до його положень, внутрішньосімейне насильство включає будь-які дії чи бездіяльність, що проявляються у негативному фізичному, психологічному та сексуальному поведженні члена сім’ї з жінкою чи іншими членами [12]. Але насильство в сім’ї не можна ототожнювати з гендерним насильством або насильством у ставленні до жінок. Потерпілим від насильства в сім’ї може бути будь-який член сім’ї (зокрема, чоловік), так само, як і кривдником. Саме тому вважаємо, що порушення прав людини в ситуації домашнього насильства не можна зводити лише до порушення прав жінок.

Більшість із розглянутих законів забороняють також насильство психічного характеру. В деяких законах про це зазначається прямо, інші – містять певні застереження.

Наприклад, закон Пуерто-Ріко включає у визначення психічного насильства “серйозну емоційну шкоду” та “залакування”. А деякі із законів до психічного насильства зараховують і словесні образи.

Закон Еквадору визначає психічне насильство, як будь-які дії, бездіяльність чи поведінку, що завдають шкоди, болю чи призводять до емоційного розладу, приниження гідності жінки в її власних очах або в очах сім’ї. Це включає залакування, погрози чи емоційний шантаж члена сім’ї та навіювання відчуття страху за власне здоров’я та здоров’я рідних чи близьких або ушкодження чийогось майна. Крім того, психічним насильством вважається і обмеження особистої свободи.

Багато кримінальних законів інших країн часто не враховують характеру стосунків, що існують між сторонами. Через це у системі кримінального права майже немає механізмів, які б задовольнили потребу потерпілих у захисті та гарантували б їм цей захист від повторення випадків насильства стосовно них.

Як не дивно, але часто система кримінального судочинства не передбачає нічого, окрім звільнення порушника, що може сприяти продовженню вчинення ним насильства, яке нерідко вже набуває характеру помсти і є набагато жорстокішим. Кримінальні покарання за випадки насильницької поведінки в сім’ї, попри зловживання довірою членів родини чи інтимних партнерів, є набагато м’якшими порівняно з покараннями за аналогічні порушення, вчинені проти сторонніх осіб.

У законодавстві іноземних держав злочини в сімейно-побутовій сфері часто виділяються в окремі склади, встановлюються нові межі покарання. Наприклад, у КК Іспанії диференціація здійснюється заходами, передбаченими у Загальній та Особливій частині. Близькі, родинні та схожі до них стосунки між злочинцем та потерпілим розглядаються як обставини, які обтяжують вину (ст. 24), а відповідно до ст. ст. 153, 180–182, 189 та ін., такі відносини виступають як кваліфікуючі обставини, відтак до них встановлюються підвищені санкції [13].

КК Японії передбачає підвищені санкції за вбивство (ст. 205), залишення напризволяще особою, зобов’язаною турбуватись про залишеного (ст. 218), незаконне затримання і позбавлення свободи (ст. 220), якщо ці злочини вчинені щодо особи, яка є родичем злочинцеві чи його дружиною по прямій висхідній лінії [14].

КК Данії передбачає відповідальність за принизливе ставлення до одного з подружжя, дитини, будь-якої іншої особи, яка перебуває з винуватим у шлюбі чи родинних стосунках по прямій лінії. При цьому залежно від прохання потерпілого можливе припинення кримінального переслідування (§ 213) [15].

Специфіка кримінального покарання полягає також у тому, що участь у судовому процесі беруть поліція та інші державні служби. А відразу після випадку насильства такі особи потрапляють під контроль працівників правоохоронних органів, прокуратури та суду.

Кримінальне законодавство зарубіжних країн часто не враховує того факту, що випадки насильницької поведінки відбуваються також між особами, котрі часто залежать одна від одної. Зокрема, у ст. 153 Кримінального кодексу Іспанії зазначається: “Хто зазвичай застосовує фізичне і психічне насильство проти будь-кого, хто є чи був його дружиною, чи проти особи, яка з нею тривало пов’язана чи була пов’язана, проти власних дітей чи дітей дружини (чоловіка), чи співмешканця (співмешканки), чи недієздатних, які з ним живуть чи підпорядковані його владі, опіці, опікунству чи фактичному нагляду, чи прийняті ним в помешкання, підлягає покаранню – позбавленню волі від шести місяців до 3-х років”.

У Кримінальному кодексі РФ взагалі немає спеціальних норм, які б передбачали відповідальність за злочини, вчинені в сім’ї особами, що перебувають у сімейних стосунках [16, с. 149]. Більше того в суспільній свідомості насильство, вчинене у громадському місці щодо незнайомої людини, становить набагато більшу небезпеку, ніж ті дії, які вчиняються в сім’ї до родичів. На наш погляд, насильницька поведінка з боку близької людини, в якій потерпілий завжди намагається знайти опору та підтримку, завдає значної психічної та фізичної шкоди, ніж насильство з боку незнайомця.

У світовій кримінології обговорюється питання подальшої криміналізації діянь, пов’язаних із психічним насильством, яке трактується ширше, ніж погроза вчинення тих чи інших шкідливих для іншої сторони дій.

Можливий варіант, коли відповідальність за психічне насильство все ж може передбачатись кримінальним законом, але за дотримання двох умов: по-перше, у законі повинно бути сформульовано твердження, що кримінальна відповідальність тягне за собою заподіяння шкоди особі, передбаченої в розділі про злочини проти життя та здоров’я (вбивство, завдання шкоди здоров’ю та ін.), шляхом психічного впливу на неї, а також у передбачених законом випадках створення, шляхом психічного впливу на особу, реальної небезпеки настання такої шкоди (наприклад, небезпека вчинення потерпілим самогубства чи суттєвого відхилення у психічному розвитку неповнолітнього); по-друге, необхідно конкретизувати, які саме діяння законодавець зараховує до психічного впливу, який спричиняє кримінально-правові наслідки.

Наприклад, у зарубіжній юридичній літературі під час розробки законопроектів, пов’язаних із насильницькими злочинами, висловлюються пропозиції посилити за ці злочини покарання. Зокрема, цього можна було б досягти через доповнення обтяжуючих обставин, кваліфікуючих ознак у Загальній частині кримінального законодавства України, а також кваліфікуючих обставин у конкретних статтях Особливої частини.

Тому, на нашу думку, доцільно було б посилити кримінальну відповідальність у сфері сімейних відносин хоча б за допомогою конкретизації однієї з обставин, що обтяжують покарання, закріплених у ст. 67 Кримінального кодексу України, такою формою, як “вчинення злочину щодо члена сім’ї”. А саме: доповнити п. 8 ст. 67 Кримінального кодексу України “Вчинення злочину щодо особи, яка перебуває в матеріальній, службовій чи іншій залежності від винного” словами “є членом сім’ї”.

Відтак проблема насильства в сім’ї як складова кримінальної насильницької поведінки не є локальною, характерно винятково для України. Вона не обмежується межами певної політичної чи економічної системи. Цій проблемі пріоритетну увагу приділяє уся світова спільнота та владні структури держав.

Масштаби цієї проблеми прикро вражають. Всесвітня організація охорони здоров’я провела опитування 24 тисяч жінок у 10 країнах світу. Дослідження тривало сім років. У результаті з’ясувалось, що, незважаючи на те, що насильство в сім’ї існує у будь-якій країні і не залежить від матеріального статку, раси і культури, ця проблема гостріше постає у бідніших країнах.

Водночас жінки у таких країнах з більшою вірогідністю вважатимуть таке насильство над ними виправданим. Відсоток жінок, які повідомили про те, що вони хоча б раз у житті зазнали насильства з боку членів своєї сім’ї, варіюється від 15 (в Японії) до 71 % (в Ефіопії). За минулий рік від 4 % жінок (в Японії і Сербії) до 30–54 % (у Бангладеші, Ефіопії, Перу та Танзанії) стали жертвами насильства у сім’ї. Крім того, відповідно до результатів дослідження, насильство з боку членів сім’ї трапляється частіше, ніж напад на жінку чи її зґвалтування незнайомцями або приятелями [17].

За даними американських дослідників сімейного насильства у сім’ї, поліція, яка зіштовхується з такими фактами, доволі часто долучає до роботи з цією сім’єю відповідні організації: сімейні суди, подружні ради, спеціальні клініки, центри лікування від наркоманії,

психологічні агентства, агентства анонімної допомоги, притулки для осіб, які зазнавали вдома сімейного насильства, жіночі центри, службу допомоги малозабезпеченим сім'ям, церкву, агентства першої соціальної допомоги, житлові служби та ін. [18, с. 17].

Ще одним кроком у подоланні проблеми насильства буде введення особливих видів звільнення від кримінальної відповідальності та умовного засудження у разі проходження оплачуваного за рахунок засудженої особи курсу психотерапії.

Така робота з конкретними родинами, члени яких мають злочинні нахили до насильницької поведінки, і сім'ями, які характеризуються наявністю конфліктної ситуації, що погрожує можливим злочином, передбачає повний їх облік, реєстрацію у правоохоронних органах та органах соціального захисту, а також надання психологічної допомоги.

Не треба водночас забувати й про те, що відповідно до юрисдикції загального права у більшості зарубіжних країн напад та завдання побоїв є не лише кримінальними проступками, а й такими, які трактуються за цивільними законами.

Цивільне право передбачає для потерпілих різноманітні засоби судового захисту: сплату компенсації, відшкодування збитків, заборонні накази, окреме проживання та розлучення сторін. Зокрема, у Південно-Африканській Республіці жінки можуть отримати судовий наказ про матеріальне забезпечення, який гарантує кошти на утримання дітей та покриття витрат на медичні послуги.

Крім того, потерпілі часто не здатні покрити витрати цивільного переслідування. Відтак витрати на переслідування кримінальних злочинів бере на себе держава, тоді як витрати на переслідування за цивільним судочинством можуть покривати і потерпілі.

Однак зауважимо, що, незважаючи на деякі переваги використання цивільного та кримінального кодексів, взяті окремо, вони не спроможні забезпечити засобами судового захисту, які так необхідні для ефективного реагування на випадки вчинення насильства.

А щодо випадків вчинення насильства в сім'ї, де часто зароджується кримінальна насильницька поведінка особи, то тут необхідно було б створити вичерпний закон про насильство в сім'ї, що криміналізуватиме акти такого насильства і забезпечуватиме потерпілих ширшим колом засобів судового захисту, які виходитимуть за межі простого покарання правопорушників.

Отже, аналіз кримінального законодавства низки держав у межах проблеми сімейно-побутових відносин дав можливість виявити певні тенденції щодо спроби комплексного вирішення цієї проблеми. Необхідно відзначити диференційований підхід до покарання та притягнення до відповідальності за насильство в сім'ї: а) встановлення обтяжувальних чи пом'якшувальних деяких обставин, які впливають із сімейних відносин; б) виділення у самостійні спеціальні склади злочинів, які вчиняються проти членів сім'ї; в) встановлення нових меж покарання за ці діяння; розвиток ідей відновлювального правосуддя і розширення можливостей застосування альтернативних кримінальному переслідуванню заходів впливу на осіб, які вчинили нетяжкі злочини проти членів своєї сім'ї.

Беззаперечним є те, що під час вчинення злочинів, якими безпосередньо спричиняється шкода певній особі, остання має до вчиненого таке саме відношення, як і суб'єкт злочину. Тому вважаємо, що для посилення значення приватних механізмів у вирішенні кримінально-правових завдань потрібно звернути увагу на досвід тих країн світу, які успішно використовують засоби т. зв. відновлювального правосуддя, зорієнтованого і на потерпілого від злочину (наприклад, Бельгія, Німеччина, Чехія), що в кримінальному законодавстві проявляється через вимогу відшкодувати потерпілому заподіяні злочином збитки, примиритися з ним і на цій підставі претендувати на привілейоване застосування державою правових наслідків вчинення злочину (наприклад, звільнення від кримінальної відповідальності чи пом'якшення покарання).

1. Конституція України. – К.: Українська Правнича Фундація, 1996. – 64 с. 2. Пекинская платформа действий. Итоговый документ Четвертой всемирной конференции ООН по положению женщин. – ООН, 1995. – 106 с. 3. Загальна декларація прав людини 1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103. 4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. – К., 1995. – 16 с. 5. Про рівне ставлення до чоловіків і жінок в плані працевлаштування, надання відпустки по вагітності і пологах та інших соціальних гарантій: Консолідований акт Данії (1998 рік). 6. Колпакова Л. А. Насилие в семье (виктимологический аспект, вопросы дифференциации ответственности и законодательной техники) / Л. А. Колпа-

кова – М.: Изд-во ООО “Юрлитинформ”, 2009. – 196 с. 7. Тимчасова Конституція Південної Африки від 1994 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.spa.ukma.kiev.ua/konst/article.php? 8. Конституція Нідерландів (1850) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (http://www.servat.unibe.ch/icl/nl00000_.html) 9. Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Конвенція ООН (1979 р.) // Бібліотечка голови профспілкового комітету. – 2005. – № 5–6. – С. 26–36. 10. О борьбе с насилием в семье, его предупреждение и оказание помощи пострадавшим: Закон Грузии от 09.06.2006 г. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.amnesty.org.ru/node/289. 11. Хаак В. Что делать, если ссоры между супругами перерастают в рукоприкладство / В. Хаак // Европа-Экспресс. – 2006, 20 февр. – № 8 (416). 12. Кодекс кримінального судочинства Еквадору. 13. Уголовный кодекс Испании / под ред. Н. Ф. Кузнецовой, Ф. М. Решетникова. – М.: Зерцало, 1998. – 218 с. 14. Уголовный кодекс Японии / науч. ред. А. И. Коробеева. – СПб.: Юридический центр-Пресс, 2002. – 226 с. 15. Уголовный кодекс Дании / науч. ред. С. С. Беляева. – СПб.: Юридический центр-Пресс, 2001. – 230 с. 16. Уголовный кодекс Российской Федерации. – 2-е изд., доп. – М.: Осъ-89, 1997. – 176 с. 17. Європейська база медико-статистичної інформації “Здоров’я для всіх” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.medstat.com.ua. 18. Никитина А. А. Криминологическая характеристика и предупреждение бытового насилия в отношении несовершеннолетних: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 / А. А. Никитина. – Ростов-на-Дону, 2005. – 200 с.

REFERENCES

1. Konstytutsiya Ukrainy [Constitution of Ukraine] Kyiv. Ukrayins'ka Pravnycha Fundatsiya Publ. 1996. 64 p. 2. Pekin Platform for Action. Final report of the Forth world conference of UN on Women. UN. 1995. 106 p. 3. Zahal'na deklaratsiya prav lyudyny 1948 r. [Universal Declaration of Human Rights 1948 year] Ofitsiynyy visnyk Ukrainy Publ. 2008. Vol. 93. pp. 3103 4. International Covenant on economic, social and cultural rights. Kyiv. 1995. 16 p. 5. On equal treatment of men and women considering employment, maternity leave and other social guarantees. Consolidated Act of Denmark. 1998. 6. Kolpakova L. A. Nasilie v sem'e (viktymologicheskij aspekt, voprosy differenciacii otvetstvennosti i zakonodatel'noj tehniki) [Family violence (victimological aspect, questions of liability and legal technique differentiation)]. Moscow, ООО “Jurlytinform” Publ. 2009. 196 p. 7. Tymchasova Konstytutsiya Pivdennoyi Afryky vid 1994 r. [Temporary Constitution of South Africa from 1994 year] Available at: www.spa.ukma.kiev.ua/konst/article.php? [accessed 12.01.2016] 8. Konstytutsiya Niderlandiv (1850) [Constitution of Netherlands] Available at: http://www.servat.unibe.ch/icl/nl00000_.html [accessed 12.01.2016] 9. Pro likvidatsiyu vsikh form dyskryminatsiyi shchodo zhynok: Konventsiya OON (1979 r.) [On the liquidation of all forms of discrimination against women: UN Convention (1979 year)]. Bibliotечka holovy profspilkovoho komitetu. 2005. Vol. 5–6. pp. 26–36 10. O bor'be s nasiliem v sem'e, ego preduprezhdenii i okazanii pomoshhi postradavshim: Zakon Gruzii ot 09.06.2006 g. [On fight against family violence, its prevention and provision of assistance to victims: Law of Georgia from 09.06.2006 year] Available at: www.amnesty.org.ru/node/289 11. [accessed 12.01.2016] 11. Haak V. Chto delat', esli ssory mezhdru suprugami pererastajut v rukoprikkladstvo [What to do when family argues lead to fights] Evropa-Jekspress. 2006. Vol. № 8 (416). pp. 40-46. 12. Code of criminal justice of Ecuador. 13. N. F. Kuznecova, F. M. Reshetnikov Ugolovnyj kodeks Ispanii [Code of criminal law of Spain]. Moscow, Zercalo Publ. 1998. 218 p. 14. A. I. Korobeev Ugolovnyj kodeks Japonii [Code of Criminal Law of Japan]. Saint Petersburg: Juridicheskij centr Press Publ. 2002. 226 p. 15. S. S. Beljaev Ugolovnyj kodeks Danii [Code of Criminal Law of Denmark]. Saint Petersburg: Juridicheskij centr Press Publ. 2001. 230 p. 16. Ugolovnyj kodeks Rossijskoj Federacii [Code of Criminal Law of Russian Federation]. 2-e izd., dop. Moscow, Os'-89 Publ. 1997. 176 p. 17. Yevropeys'ka baza medyko-statystychnoyi informatsiyi “Zdorov'ya dlya vsikh” [European data base on medical statistics ‘Health for everybody’] Available at: www.medstat.com.ua [accessed 12.01.2016] 18. Nikitina A. A. Kriminologicheskaja harakteristika i preduprezhdenie bytovogo nasilija v otnoshenii nesovershennoletnih: diss. na soiskanie uch. stepeni kand. jurid. nauk: spec. 12.00.12 [Criminological characteristics and prevention of homicides against minors/ Dr. law sci. diss]. Rostov, 2005. – 200 p.